

Så bygger du din egen vakkoja

Den som planerar att ägna sig åt åteljakt på räv eller vildsvin, kan med fördel ägna en del av sommarledigheten till att bygga en funktionell vakkoja. Genom att göra kojor flyttbara breddas dess användningsområde.

TEXT & FOTO
LEIF LINDQVIST
ILLUSTRATION
LEIF LINDQVIST

I MER ÄN FEMTIO ÅR har jag sysslat med vaksytte på räv, och byggt ett flertal kojor som jag haft mycket nytta och nöje av.

Den första – en utrangerad, liten rastkoja på järn-skodda medar – byggde jag dock inte själv. Den fick jag av en snäll farbror, som ansåg att femtonåringens jaktintresse förtjänade att uppmuntras.

Kojan var flyttbar, men då fick jag ta min fars traktor till hjälp. I praktiken användes den därför mest till vaksytte på räv.

På den här tiden var det inte heller någon som brydde sig om ifall en pojkvasker körde traktor eller jagade på egen hand.

Sedan dess har mina kojor krympt en hel del i format, men framför allt i vikt. De nuvarande kan täm-

ligen enkelt flyttas med bilsläp, fyrhjuling eller snöskoter. Det sker lättast med hjälp av en kamrat, men kojorna är inte tyngre än att jag klarar mig själv om det kniper. Tack vare detta har kojornas användningsområde ökat högst väsentligt.

Ändamålsenliga och praktiska

Vintertid använder jag dem naturligtvis för vaksytte på räv. Under vår och försommar för fotografering och viltstudier vid orrspel, sjöfågelsvakar eller andra intressanta platser.

Därefter för åteltskytte på eftersommarens kråkfågelkullar, och sedan för vaktjakt under frostiga höstmorgnar, antingen där orren höstspelar eller där tjäderfågel brukar komma fram för att plocka grus.

När så snön kommer och räven blivit fullhårig, sluts cirkeln. Då flyttas kojorna tillbaka till åtelplatserna för räv. Tyvärr finns ännu inga vildsvin där jag håller till, i annat fall skulle helt säkert någon av kojorna ha parke-rats vid en grisåtel.

Visst kan man sitta under bar himmel, men det blir ofta nog en kylslagen väntan och det behövs inga stora rörelser för att man ska upptäckas av villebrådet och gå miste om skottchansen.

Gammelkojan har drygt tjugo år på nacken men både den och ägaren fungerar fortfarande, även om båda blivit en aning väderbitna med åren. Åtminstone kojan kan dock enkelt ges en ansiktslyftning med nytt tak och en omgång täcklasyr.

Räv och vildsvin kan vänja sig vid människovitring kring en koja, men flest skottchanser får den som lägger åteln så långt från kojan som aktuellt skjutljus och den egna träffsäkerheten tillåter.

Det är klokt att ställa kojan på en lastpall eller annat stadigt underlag. Barmarkstid för att skydda den från markfukt, vintertid för att slippa snöknarr under golvet.

Själv föredrar jag tveklöst att sitta varmt, kunna dricka kaffe utan risk för upptäckt, samt inte minst kunna skjuta med bra stöd när det blir dags.

Värt att prova

Ju längre från bebyggelsen som åteln och kojan är placerade, desto vaksammare är viltet mot ljud och rörelser. Därför ska man om möjligt välja en relativt öppen åtelplats som medger sikt och skjutmöjligheter en bit bortom och på ömse sidor om åteln. Det är också bra om man kan besöka kojan så ofta som möjligt och trampa runt omkring den. Skulle vinden dra från kojan mot åtelplatsen är det dock klokast att stanna hemma. Vid vaktjakt på fågelvilt spelar däremot vindriktningen ingen roll.

”Vittringskamouflage” är kanske litet överkurs, men kan vara värt att prova. Borra i så fall några hål på övre halvan av små plastflaskor, häll i en skvätt fotogen och häng flaskorna intill kojan. Det här knepet tar naturligtvis inte bort människovitringen helt och hållet, men gör det svårare för räven att urskilja om den är färsk eller inte. ■

VIKTIGT!

Risken för syrebrist är inget att ta lätt på. Tänk på luftförsörjningen i kojan, särskilt om du ska använda någon form av värmekälla med öppen låga. Sätt dig aldrig att sova med stängd glugg, varken med eller utan kamin i gång.

Det går avsevärt lättare att flytta kojan manuellt om man kostar på sig en skiva oljehärdad board under golvet, och böjer upp denna till ett brätte som bilden visar.

Lyftögglor - exempelvis av ett kasserat spännband - i varje knut underlättar hanteringen av kojan när den ska flyttas.

1 Enklast är att först skruva ihop kojstommen (notera hörnens vinkelbeslag), och sedan lägga omkull den så att man får bekväm arbetshöjd. Väggarna fästs med trälist och trallskruv. Ett bra knep är att först nubba fast skruvarna längs trälisten, innan man tar till skruvdragaren. Sedan ställs kojans upp och ner, och golvet av formplywood skruvas fast.

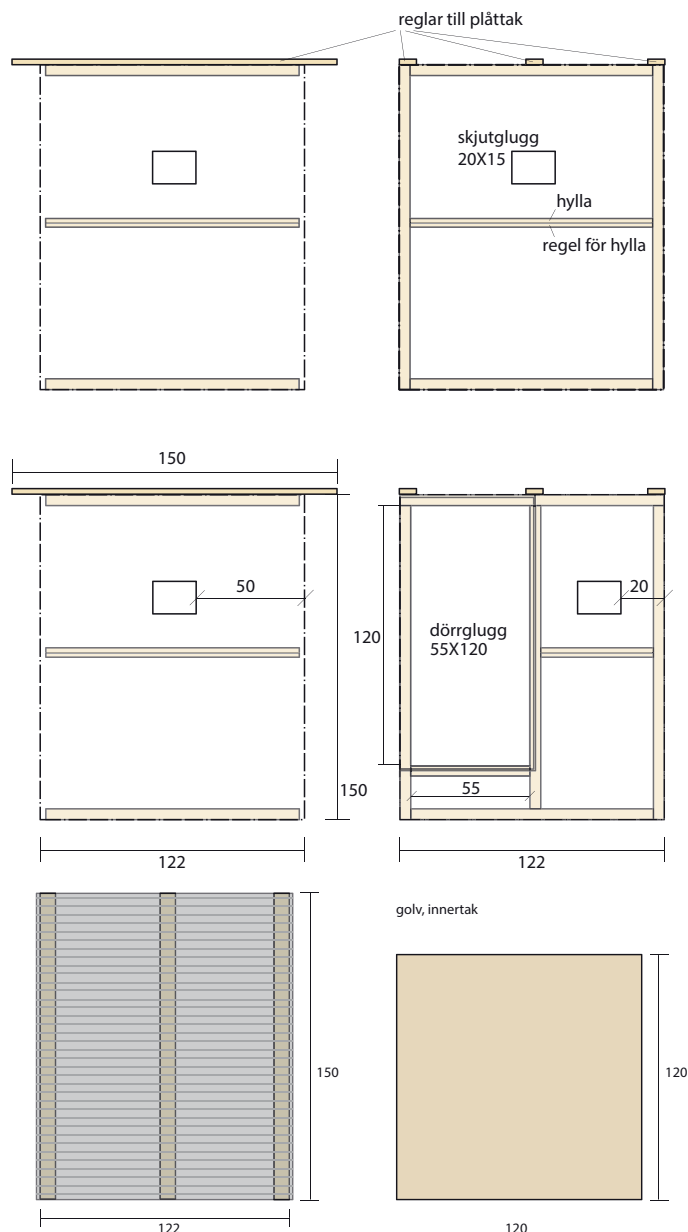
2 Nästa steg är att vända kojans rätt och montera dörren, som förstärkts med en träram av likadan list som i kojstommen. Den 25 centimeter höga tröskeln gör att man slipper dra in snö i onödan. På insidan förses dörrgluggen med ett så kallat anslag, vilket är nödvändigt för att täcka dörrspringorna när dörren stängs.

3 Till takås duger likadan list som i kojstomme och dörr. På insidan, cirka 18 centimeter under skjutgluggarna (se särskilt avsnitt), skruvar jag fast lister runt väggarna. Den övre listramen, direkt under skjutgluggarna, visade sig obehövlig.

4 Innertaket är liksom väggarna av oljehärdad board och reglarna för takplåten har dimension (2,5 x 7,5 centimeter). En viss kondens, oftast försumbar, kan uppstå under plåttaket. Ett litet mellanrum mellan plåtregel respektive taklist släpper ut eventuellt vatten.

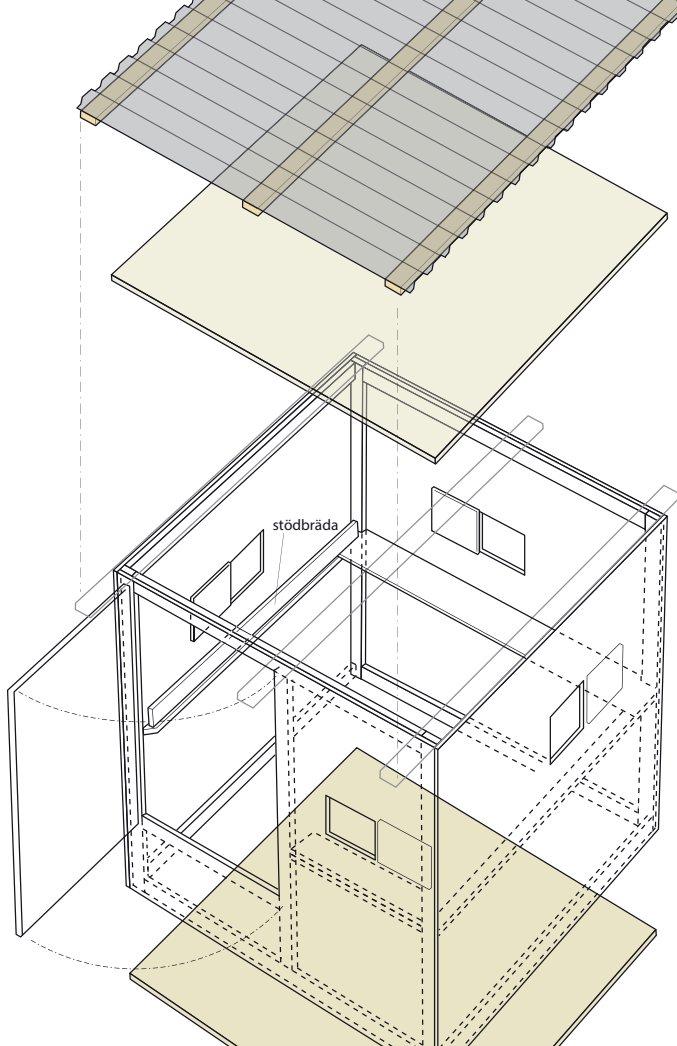
Material och mått

Materialet till en mobilkoja väljs enligt principen lätt och billigt. Man klarar jobbet med vanliga snickarverktyg plus skruvdragare, men en mindre "handhållen" cirkelsåg underlättar arbetet. Förutom att kapa till skivor kan man då också själv klyva bräder till lister i de dimensioner man vill ha.

Kojans yttermått (122 x 122 x 150 centimeter) är i stort sett anpassat efter skivornas standardformat, med undantag för höjden. Dessutom blir det tillkapade golvet 120 x 120 centimeter, alltså två centimeter mindre än kojans yttermått, men det saknar praktisk betydelse.

- » **Kojstomme:** Byggs av läktvirke i dimension 25 x 50 millimeter.
- » **Väggar/innertak:** Oljehärdad board 3,2 x 1220 x 2440 millimeter.
- » **Dörr:** Trossbottenskiwa 6,0 x 55 x 1200 millimeter.
- » **Golv:** Vattenfast formplywood 12 x 1200 x 2500 millimeter.

De olika delarna sammanfogas med trallskruv avsedd för utomhusbruk. Dessutom behövs gångjärn i lämplig storlek till dörren och skjutgluggarnas luckor, vilka också bör vara av vattenfast plywood. Handtag och låsvred till dörr och luckor tillverkas av spillvirke. Takplåten får man också kapa till själv. ■

Några byggtips!

En koja av den här beskrivna typen är tämligen enkel att bygga, och materialkostnaden behöver knappast bli mer än en tusenlapp. Andra sortering eller "secondhand- virke" från återvinningsstationer duger gott.

Slutpriset beror naturligtvis på vilket material man väljer, och om man vill isolera kojans eller inte. Se måttskiss och materialförslag. Själv väljer jag bort isolering helt och hållet. Varma och tysta kläder räcker långt. När så behövs har jag med mig en liten kamin (Heat Pal), som drivs med metanol.

Mina kojor är visserligen inga lyxhotell, men utrymmet är tillräckligt för att man ska sitta någorlunda bekvämt även under längre vaktpass. Trots det enkla utförandet är de också rätt "långlivade".

På listerna, under den främre gluggen har jag en 35 centimeter bred, tygklädd hylla för termos, pannlampa och andra småprylar. Dessutom en lös bräda som kan förskjutas längs listerna efter behag. Med gevärets framstock på gluggens underkant och armbågarna vilande på denna bräda, får jag ett mycket bra skjutstöd. I kojans sitter jag på en vanlig, stabil köksstol.

Ett kojbygge tar visserligen en del tid och pengar i anspråk, men kan samtidigt vara ett intressant projekt för både små och stora jägare att samlas kring utanför jakttid. ■

Lämplig färg är täcklasyr av den typ som används till broar och uthusdörrar. Dels fäster den bra på den oljehärdade boarden, dels skyddar den bra mot väder och vind.

Skjutgluggar

Glugg som glugg kan tyckas, men även på det här området kan små orsaker ha stora verkningar. Själv vill jag ha både skjut- och fotomöjligheter "varvet runt", och gör därför gluggar i alla fyra väggarna.

Gluggar som är i minsta laget kan begränsa skottsektorn så pass, att man inte kommer åt exempelvis skygga råvar som inte vågar sig ut på åtelplatsen. Stora gluggar eliminerar visserligen det problemet, men dels blir det kallare än nödvändigt i kojans, dels ökar risken att "skarpsynt" vilt märker rörelserna när luckan öppnas och gevärspipan sticks ut.

Lagom är som vanligt bäst, och bakom mitt förslag på skjutgluggar ligger dyrköpt erfarenhet i form av förlorade skottillfällen. ■

▲ Även för kamerajägare kan den runda gluggen vara användbar. Man kan faktiskt många gånger fota med objektivet innanför gluggen, vilket ökar chanserna att få närbilder på ostört vilt.

◀ Gluggarna gör jag 20 x 15 centimeter med underkanten 95 centimeter över golvet. Dessutom vet jag av bitter erfarenhet att luckan måste kunna öppnas absolut ljudlöst. Ett gott råd är att ha väloljade gångjärn, och gummilisterna bestrukna med glycerinstift.

◀ Det kan vara klok politik att "svartmåla" både gluggarna och ett parti runt dessa för att minska kontrasten när luckan öppnas.

◀ Luckan bör vara cirka fem centimeter större än gluggen för att täcka ordentligt, alltså 25 x 20 centimeter. Den lilla "titt-gluggen" är bra att ha, den kan stå öppen mest hela tiden utan att kojans blir utkyld i onödan. Diametern på 90 millimeter räcker också för att skjuta med hagelgevär eller kombivapen med kikarsikte.